

מחיצות לא אמרין דשבת הואיל והותרה הותרה, כדפרישית לעיל בפרק קמא<sup>45</sup>. וכן פירש רבינו שמואל כדבריו גבי פלוגתא דרב<sup>46</sup> ור' זירא:

<sup>45</sup> ודא דרבא

<sup>46</sup> אביהו

(קמז) בעי רב חנניה (מג, א) יש איסור תחומין למעלה מעשרה טפחים או אין איסור תחומין למעלה מעשרה טפחים. ומותר לטלטל מקצה תחום אלפים על גבי מקום גבוה עשרה אפילו הוא חוץ לאלפים שלו. בעמוד גבוה עשרה ורחב ארבעה ונכנס ראשו אחד לתוך החמס לא תיבעי לך לאיסור תחומין נוהג זו ולא יעלה על ראשו שנתון החמס ויאל לראש אחר דארעא סמיכתא הוא ומי להילוך והילוך מעליא הוא, כי תיבעי לך בעמוד גבוה עשרה ואינו רחב ארבעה ללא ניהא משמישמה, ואי נמי דקא אזיל בקפיצה שפורח באויר על ידי שמשביע את השם כך פירש רבינו שמואל<sup>47</sup>, ענין אחר דקא אזיל בספינה שסתם ספינה גבוהה מן הקרקע עשרה טפחים, ולא איפשיט. הילכך נראה בעיני הואיל ופרישית לעיל (סי' קמב) דקיימא לן דתחומין דרבנן אזלינן בה לקולא<sup>48</sup>.

תא שמע (מג, א) דהני שב שמעתתא דחשיב ריש פרק אלו טריפות (חולין מב, א) דאיתמרן בצפרא דשבתא קמיה דרב חסדא בסורא, בהדי פניא

<sup>45</sup> דרב: פ דרבא

1. דרבה: א דרבא 2. טפחים: פ חסר 3. ועל: ב ולא 4. ורחב: ט נ ורחב 5. ומקצתו... לתחום: ו ב

מחיצות אם נפתחו המחיצות בתוך השבת לא אומרים ששבת כיון שהותרה הותרה.

כט סי' קכא.

א לא מצאנו דבריו במקור נוסף, אך כך מסביר רש"י (ד"ה בקפיצה) וכן כותב הריטב"א (מג, א ד"ה ואי נמי בקפיצה) וכן הביא בטור (סי' תד).

ב וכן הובא בהגהות אשרי (סוף סי' ג) והדבר שנוי במחלוקת ראשונים. הרשב"א (מג, ב ד"ה האי תנא ספוקי, ובעבודת הקודש ש"ד, פ"ח ה"ה), פסק לקולא משום שתחומים מדרבנן ולכן כשאין לו חזקת ביתו וקנה שביתה בספינה מותר להשאר בה, אך אם יורד ליבשה (אף במשך השבת) קונה שם שביתה, ואז אסור לו לצאת אפילו למעלה מעשרה. אולם רמב"ן היקל יותר שאפילו אם שבת ביבשה (מג, א ד"ה הא דבעי רב חנניה וכו') מותר להפליג, וכן דעת מאירי (בה"ב (הרש"ר) עמ' קסג). רי"ו (צו ע"ד) למד בדעת הרי"ף שלא הביא את הבעיה אם יש תחומין למעלה מעשרה, וכן מהרי"ף

דשבתא קמיה דרבה<sup>49</sup> בפומבדיתא. מאן אמרינהו לאו אליהו אמרינהו דאיהו מלאך ורגיל למיזל בקפיצה וקפץ לשם בשבת למעלה מעשרה טפחים,

כי אליהו היה רגיל

ליכנס בבתי מדרשות

בשעה שעוסקין בתורה.

אלמא אין איסור

תחומין למעלה מעשרה

טפחים<sup>50</sup>, דאי הוה אסיר

אליהו לא הוה קפץ. לא

דילמא יוסף שידא אמרינהו פירש רש"י דלא מנטר שנתא.

מורי ה"ר יהודה חסיד זצ"ל היה אומר שהשדים מאמינים בתורה ועושים כל מה שאמרו חכמים ושאלו ממנו אם כן למה הוא בא על אשת איש<sup>51</sup>.

והשיב לפי שפעמים פ"ה<sup>52</sup> תעשה לו שלא כהוגן

ואפילו בלא ידיעתה כדאמרין פרק כל הבשר

(חולין קה, ב) הנהו שקולאי דהוו קא דרו חביתא

דחמרא בעו לאיתפוחי אותביה תותי מרזבא

פקעה. אתו לקמיה דמר בר רב אשי שמתיה<sup>53</sup> אתא

לקמיה אמר ליה אמאי תיעביד הכי, אמר ליה

היכי אעביד<sup>54</sup> כי אותבוה באזניה<sup>55</sup>. אמר ליה

אפילו הכי באתרא דשכיחי רבים לית לך רשותא

למיתב. את שנית זיל שלים, שעל מנת כן קבלו

ג חסר 6. וניחא: ו דניח' ב ניחא 7. דמיא: ב נ דמי

8. פ': פ פלוני 9. שמתיה: פ שמתא 10. אעביד: א

נעביד 11. באזניה: פ באודני

בשבת (דף ז, ב), שחלק על ר"ח (שם), ופרש טעם איסור הפלגה לפני שבת בגלל צער ולא משום תחומין, רז"ה

(יא, ב), רמב"ם לענין ימים ונהרות (תשרי הרמב"ם בלאו סי'

שח ושי), כס"מ בדעת הרמב"ם בתוך י"ב מיל ביבשה

(שבת פכ"ז, ג), ריא"ז (פ"ד ה"א סעי' ז'), ריטב"א (מג, ב ד"ה

האי תנא), וכן פוסק שו"ע (תצ). לעומתם יש ראשונים

שפסקו לחומרא שיש תחומים למעלה מ': רשב"א בדעת

רש"י (מג, ב ד"ה ומשנינן מהא לא תיפשוט), וכן ריטב"א

בדעת רש"י (שם), ר"ח (מג, ב) ראב"ד (תמים דעים סי' עז)

ספר העתים (סוף סי' לג), רא"ש (סי' ג), רי"ד (מג, א),

הגה"מ (שבת פ"ל אות מ) בשם מהר"ם (פסקי עירובין סי' פז)

וטור (תצ).

ג אפשר שכוונתו לגמ' בגיטין (סח, ב) שאשמדאי בא על נשות שלמה, ויש להוסיף שבספר חסידים (סי' תסט) מסופר על שד שבא על אשת מלך, אלא שהיתה נוכרית. שם בהערת ר"ר מרגליות הפנה לרבינו לעיל (ח"א הל' בעל קרי סי' קכד)

חן החמס אלל עד שמים אמות סמוך לחמס, וקא מבעיא ליה הלכה כר' אליעזר דאמר צמחני' (נב, ב) מי שילא חן לחמס שמים אמות יכנס או אין הלכה כר' אליעזר. פשיטא בדלא מלו גברי עסקינן<sup>3</sup> דאי סלקא דעתך בדמלו גברי עסקינן מאי תבעי ליה האמר רב הלכה כרבן גמליאל אלא ודאי בדלא מלו גברי עסקינן<sup>3</sup>, ודר' אליעזר קא מבעיא ליה. דיקא נמי דדלל מלו גברי הוה, דקאמר ליה רב נחמן עשה לו מחיצות של בני אדם ויכנס, למה לי למימר ויכנס, אלל הכי קאמר עשה מחיצה עד השמים ואחר כך יכנס הוה עלמו כלל מחיצה שמע מינה.

הא למדת שמחיצה מהניא ליכנס מחוץ לתחום אף על גב דלא שבת באויר מחיצות מבין השמשות, דהא נחמיה לא שבת באויר מחיצות מחוץ לתחום, והואיל ומשכתייה שמעתתא הוה ליה כהוציאיהו גויים ונתנוהו בדיר או בסהר (מא, ב) שמהלך את כולה כרבן גמליאל, שהקילו חכמים גביה הואיל ולא היה לו אלא ד' אמות<sup>2</sup>. כך פירש רבינו שמואל לעיל (מב, א) גבי שבת בבקעה והקיפוהו גויים מחיצה בשבת<sup>1</sup>. ושמעינן מינה שאם יצא לדעת חוץ לתחום שאין מתירין לו ליכנס לתוך התחום על ידי מחיצה של בני אדם<sup>1</sup>.

ואסקינן בשמעתין (מד, ב) דמחיצה של בני אדם לא מהניא אלא אם כן עשו אותה שלא מדעת אותם האנשים, דהיינו שלא ידעו על מה קבצום לשם<sup>1</sup>, ורב חסדא דעבד המחיצה לא נקבע בעושי מחיצה.

3. [דאי... עסקינן]: א פ חסר

אלפיים) את ההבדל שבין שבת בבקעה והקיפוהו גויים מחיצה בשבת, שמהלך רק אלפיים והיקף המחיצות לא נחשב לו כארבע אמות, לבין הוציאיהו גויים, שאין לו אלא ארבע אמות ולכן אם נתנוהו בדיר או בסהר או הקיפוהו מחיצות כל ההיקף נחשב לו כארבע אמות.

ד כן כתבו כל הראשונים, ונפסק להלכה בטוש"ע (תה, ד). אמנם גם הראשונים שסוברים שאף כשיצא לדעת מחוץ לתחום ונכנס לדיר וסהר יכול להלך את כל בין המחיצות (עיין לעיל קמו הע' ה שתי השיטות בזה) יודו כאן שגם אם יחזיר לתוך תחומו ע"י מחיצת בני אדם לא יועיל לו המחיצות, ועדיין יהיו לו רק ד"א, שהרי דין זה דמי ליצא לדעת והחזירהו נכרים לעירו, שעדיין אין לו אלא ד"א. ה בטעם הדבר שאסור שהאנשים המרכיבים את המחיצה ידעו שהם עומדים לצורך מחיצה כתב הר"ן (יב, א) שאם

התורה שאם יזיק לו אדם אפילו בלא ידיעתו שגם הוא יזיקנו. ושוב הקשו<sup>1</sup> משמעתין דאסקינן דיוסף שידא אמרינהו אלמא לא מינטר שבתא. והשיב דיוסף שידא אמרינהו, כגון שהיה שד אחד בסוריא ויוסף שידא בפומבדיתא, ואמר לו אותו שידא דבסורא דרך לוח חלול וארוך, ואמרם יוסף שידא קמיה דרבה בפומבדיתא ולעולם שדים מנטר<sup>2</sup> אפילו תורה שבעל פה. מיהו קשה דאם כן לוקמה דאליהו אמרן וכי האי גוונא שאמר כך לתלמידיו<sup>1</sup> ואמר הוא לרבה<sup>12</sup>. ותו דרבינו שלמה פירש להדיא<sup>13</sup> דלא מנטרי שבתא<sup>1</sup>:

(קמח) נחמיה (מג, ב) בריה דרב חנילאי משכתייה שמעתתא ונפק חוץ לתחום. אמר ליה רב חסדא לרב נחמן, נחמיה תלמידך שרוי בצער שאין לו אלא ד' אמות. אמר לו, עשה לו מחיצה של בני אדם ויכנס. יתיב רב נחמן בר יצחק אחוריה דרבא ורבא קמיה דרב נחמן, אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבא<sup>1</sup>, מאי קא מבעיא ליה לרב חסדא, [אילימא]<sup>1</sup> בדמלו גברי עסקינן שהיו לו אנשים הרבה שיכולים ללכת חוץ לתחום כגון שעירנו לעשות לו מחיצה מיכן ומיכן ממקום שהוא שם עד תוך החמס, וקא מבעיא ליה הלכה כרבן גמליאל דליהו ליה מחיצות שלא שצח זהם מצעוד יוס או אין הלכה כרבן גמליאל, או דילמא פשיטא ליה דהלכה כרבן גמליאל והכא [במאי]<sup>2</sup> עסקינן דללא מלו גברי עד

12. לרבה: א לרבא 13. להדיא: פ בהדיא

1. [אילימא]: א פ חסר 2. [במאי]: א פ חסר

האם יש זנות בבא על שידה. ועוד הפנה לשו"ת מהר"ם מלובלין (סי' קטז) שם דין בשד הבא על אשת איש. ד לר"י חסיד.

ה דרך לוח חלול וארוך כנ"ל ביוסף שידא.

ו וכן הביא המאירי (בית הבחירה (הרש"ר) עמ' קסב).

א בתוס' (ד"ה ויתב) גרסו בגמ': 'ויתב רבא וקא מיבעיא ליה', ועיי"ש מה שהקשו על הגרסא של: 'אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבא'.

ב כך פירש רש"י (מב, א ד"ה מהלך), שדווקא כשהוציאיהו נכרים ואין לו אלא ד"א הקלו חכמים שאם נמצא בתוך מחיצות יכול ללכת את כל המחיצות. אבל במקום שיש לו כבר אלפיים אמה (כגון אם שבת בבקעה) לא הקלו חכמים להחשיב את היקף המחיצה כד"א.

ג כך פירשו תוס' (מב, א ד"ה נכרים) בשם רש"י (ד"ה מהלך בה